

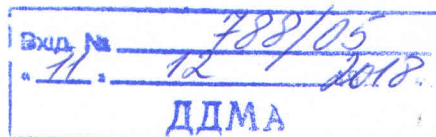
ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Полєннікова Михайла Олександровича "Формування державної стратегії соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки", поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність обраної теми досліджень.

Необхідність державного регулювання формування і соціально-орієнтованого економічного розвитку національної економіки викликана наступними основними факторами. По-перше, держава виступає найбільшим власником наукоємного виробництва і основним споживачем наукомістких технологій. По-друге, державний сектор служить для компенсації нездатності ринкового господарства вирішувати такі завдання компонентів соціально-орієнтованого економічного розвитку національної економіки, як проведення високо ризикованих фундаментальних досліджень з подальшим трансфером їх результатів в промисловість (науково-технічна сфера), підвищення інноваційних можливостей малого і середнього бізнесу (інноваційний бізнес), підготовка кадрів для інноваційної сфери (система освіти) та розвиток інноваційної інфраструктури (інноваційна інфраструктура). По-третє, держава має потужні правовими та економічними важелями впливу на інноваційну активність. По-четверте, державний сектор захищає національні економічні і політичні інтереси в інноваційній сфері в міжнародному масштабі.

Сучасні теоретики, що виробляють державні соціальну і економічну політики, не заперечують, а використовують теорію циклічності. Таким чином, органи державної влади та впливові громадські діячі відчують все зростаючий вплив з боку соціально-економічних акторів. Тим самим доводиться, що в міру того, як державне втручання в соціально-економічний розвиток стає все більш витонченим, що спирається на новітні досягнення соціології, економічної теорії та теорії праці, воно (в силу об'єктивного дії діалектики) приходить до заперечення свого домінуючого впливу на зазначені процеси, стаючи однією з складових



процесів самоорганізації. Стосовно до соціально-економічних систем, то належить враховувати принцип історизму і використовувати історичний підхід. При такому підході зазначені системи і соціально-економічні процеси вивчаються з урахуванням сформованої культури, ментальності, особливостей світовідчуття і відносин, звичаїв, традицій та тощо. Важливо також мати на увазі особливий характер історичної обумовленості, яка зумовлює можливості, з яких може і повинен здійснюватися вибір. Шлях, по якому піде розвиток суспільства, соціально-економічної системи, завжди залежить як від її історії, так і від місця, конкретних обставин і умов вибору. На певних етапах розвитку соціально-економічних систем немає детермінованості вибору і виникає стан біфуркації.

Уся практична діяльність держави в галузі функціонування соціально-орієнтованого економічного розвитку національної економіки визначається інноваційною політикою, яка носить комплексний характер та охоплює соціальні, фінансово-економічні, правові, організаційні, інформаційні, науково-технічні аспекти.

У зв'язку з цим, дисертаційне дослідження, в якому зроблено спробу науково-практичних обґрунтування рекомендацій щодо формування державної стратегії соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки, є актуальним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Основні наукові положення, висновки, рекомендації дисертаційної роботи викладені у достатньо великому обсязі опублікованих робіт, про що свідчить їх перелік, наведений наприкінці автореферату. Вони мають теоретичне, методологічне та емпіричне обґрунтування, що обумовлено, зокрема, глибиною здійсненого здобувачем дослідження, опрацюванням 272 найменувань інформаційних джерел, що торкаються різноманітних аспектів за темою дисертації.

Дисертаційне дослідження виконувалось впродовж значного періоду, про що свідчить перелік публікацій автора. Результати дисертації викладені в 9

основних наукових працях з економіки, у тому числі: п'ять – статті у вітчизняних наукових фахових виданнях (всі входять до міжнародних наукометричних баз), одна – стаття в закордонному виданні, три – публікації апробаційного характеру.

При цьому як публікації, так і автореферат дисертації з достатньою повнотою висвітлюють положення поданого на захист дослідження.

Обґрунтованість та достовірність положень і висновків дисертанта визначається тим, що вони є результатом ретельного вивчення і порівняння:

- законодавчих та інших нормативно-правових актів України, ближнього та дальнього зарубіжжя, а також міжнародних документів;

- значного обсягу спеціальної наукової літератури в галузі знань з національної економіки в цілому та соціально орієнтованого економічного розвитку зокрема, яка стосується предмету дослідження (список використаних джерел включає 272 найменувань);

- розрахунково-експериментальних результатів емпіричного дослідження;

- аналіз державних програмних документів.

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи є інноваційними та актуальними та можуть бути покладені в основу подальших плідних досліджень наукової школи з економіки та управління національним господарством.

Ознайомлення зі змістом дисертації, авторефератом та основними науковими працями дисертанта дозволяє визначити найістотніші методичні положення та прикладні висновки й рекомендації, які характеризуються науковою новизною. Дисертантом застосовані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, які складають комплекс принципів і методів наукового дослідження: гносеологічні методи, економіко-статистичного аналізу, порівняльний, структурно-інформаційний, логіко-структурний, програмно-цільовий та експертного оцінювання.

Завдяки точному використанню наукової термінології та фразеології, роботі притаманні логічний зв'язок викладення матеріалу, смислова завершеність,

цілісність та єдність, що сприяє виваженій послідовності, стилістичній коректності та чіткості висновків.

Отже, ступінь обґрунтованості результатів дослідження Полєннікова М. О. є таким, що підтверджується відповідними матеріалами та виконаними вимогами до кандидатських дисертаційних робіт.

Новизна результатів наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, забезпечена знанням і творчим використанням наукової методології та застосуванням сучасних методів проведення досліджень. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України «Трансформаційні перетворення господарської системи у контексті глобалізаційних змін: еволюція та управління» (номер державної реєстрації 0114U003939, 2017-2018 рр.). Особисто автором у межах цієї теми розроблено концептуальні положення щодо формування державної стратегії соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки, запропоновано підхід до її формування та інструментарій реалізації.

В дисертації автором удосконалено концептуальні положення щодо обґрунтування державної стратегії соціально орієнтованого економічного розвитку економіки, які дозволяють сформулювати механізм взаємодії між державою, бізнесом і громадськістю в процесі переозброєння галузей (запозичення і адаптації західних технологій), розвитку екологічного та високодуховного суспільства (популяризація національних культурно-історичних цінностей), забезпечення пріоритетності виробничої сфери національної економіки (за рахунок покращення інвестиційного, інноваційного, інституційного середовища та техніко-технологічного забезпечення), що забезпечить побудову мирного та безпечного, соціального згуртованого суспільства з належним управлінням та інклюзивними інституціями) (с. 56-59, 61, 63-66, 69, 72-75); удосконалено наукові підходи до сценарного моделювання соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки, який на

відміну від існуючих, синтезує оптимальний баланс економічної, соціальної та екологічної моделей розвитку на засадах «сценарію діалогу» (відповідальність держави, партнерство бізнесу), що забезпечить впровадження цілісної системи стратегічних та операційних цілей переходу до інтегрованого економічного, соціального та екологічного розвитку країни (с. 81-83, 85-88, 92-94, 96); запропоновано науковий підхід до формування державної стратегії соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки за етапами: підвищення якості та рівня життя населення на основі розвитку і ефективного використання людського потенціалу, техніко-технологічного переозброєння, вдосконалення структури економіки, зростання її конкурентоспроможності; створення зрілих інститутів ринкової економіки, активізація структурних перетворень, розширення приватного бізнесу, широке впровадження досягнень науки і техніки, створення екологічно чистих виробництв, збалансований розвиток територій і населених пунктів(2020-2030 рр.) (с. 185-188, 190, 193-195, 198-202); розроблено інструментарій реалізації державної стратегії соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки в системі публічного управління за рахунок забезпечення додаткових можливостей для співпраці держави і бізнесу в результаті зонального створення сприятливих умов: формування кластерів (географічна агломерація підприємств), інкорпорація (форма організації людей для соціального, політичного і економічного взаємовигідного взаємодії) (с.204-207, 209-212, 217, 221-225, 228-230); обґрунтовано організаційно-економічний механізм інноваційної стратегії соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки, який містить наступні елементи: розвиток (проведення структурних реформ, забезпечення економічного зростання екологічно невиснажливим способом, створення сприятливих умов для ведення бізнесу), безпека (гарантії безпеки держави, бізнесу та громадян, захищення інвестицій та приватної власності, забезпечення миру і захисту кордонів, чесного та неупередженого правосуддя), відповідальність (забезпечення гарантій кожному громадянину мати доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах), гідність (забезпечення взаємної поваги та толерантності в

суспільстві, гідності за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт), що забезпечить демократизацію суспільства (с. 239-241, 245-249, 251, 259-262)

Автором уточнено поняття державної стратегії соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки, як синтезу моделей соціально-ринкової економіки, а саме: ліберальна (формування індивідуального і суспільного добробуту), ордоліберальна (встановлення соціально-економічного порядку), теорія державного добробуту (державні програми безкоштовної або субсидованої охорони здоров'я, освіти, соціальної допомоги), що забезпечить соціально-економічний порядок за рахунок синтезу економічної конкуренції, технічного і соціального прогресу (с. 24-27, 31-35, 39, 42-45, 47-49). Автор також розробив методичні положення діагностики стану соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки шляхом доповнення оцінки конкурентоспроможності економіки низкою показників, а саме: індексом сприйняття корупції (комбінація незалежних опитувань та оцінок рівня корупції), індексом економічної свободи (свобода бізнесу; свобода торгівлі; податкова свобода; свобода від уряду; грошова свобода; свобода інвестицій; фінансова свобода; захист прав власності; свобода від корупції; свобода трудових відносин), що дозволяє визначити пріоритетні напрями стабілізації економічного зростання і скорочення бідності (с. 102-105, 109-111, 114-117, 119).

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження.

Наукове та практичне значення дисертаційної роботи полягає у науковому обґрунтуванні теоретико-методичних й науково-практичних засад, розробленні концептуальних положень соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки, розробленні методичних підходів до їх реалізації, удосконаленні організаційно-економічного механізму інноваційної стратегії розвитку економіки та обґрунтуванні пріоритетних напрямів взаємодії влади, бізнесу та суспільства з урахуванням їх соціальної відповідальності.

Теоретичні висновки, запропоновані у дисертаційному дослідженні, можуть стати підґрунтям для подальших наукових досліджень у сфері економіки в цілому

та соціально орієнтованого економічного розвитку зокрема. Їх використання можливе і під час підготовки та обґрунтування змін і доповнень до нормативно-правових актів.

Практичне значення положень і рекомендацій виконаного дослідження полягає в тому, що вони можуть бути застосовані у інституціональній, нормотворчій діяльності органів державної влади щодо вдосконалення інституціональних механізмів управління соціально орієтованим економічним розвитком національної економіки.

Матеріали дисертаційного дослідження також можуть бути використані у навчальному процесі при викладанні дисциплін «Економічна теорія», «Національна економіка», «Державне та регіональне управління», підготовці фахових підручників, посібників та методичних рекомендацій.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (272 найменування на 32 сторінках), 2 додатки (на 6 сторінках), містить 27 таблиць (на 27 сторінках), 27 рисунків (на 27 сторінках). Основний зміст роботи – 270 сторінок. Загальний обсяг роботи становить 308 сторінок.

Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації.

Недоліки і побажання:

1. В дисертаційній роботі автор виокремлює трактування поняття «соціально ринкової держави», пов'язуючи його з одним із аспектів, а саме впливом процесу глобалізації і неоекономіки на послідовність проведених перетворень у суспільстві (с. 25). Але, на жаль, автор не зосередив уваги на цих перетвореннях.

2. В дисертації автором зазначив, що у Франції соціальна політика на державному рівні враховує чотири основні показники: чисельність і склад населення; розподіл, перерозподіл і використання доходів населення; умови

життєдіяльності; соціальний рівень життя (с. 29). Потрібно було б уточнити, чи є достатньо вичерпними прийняті до розрахунку показники рівня життя населення в Україні.

3. Дисертантом було зазначено, що у стратегіях соціально економічного розвитку слід оперувати усередненими або узагальненими показниками якості життя (с. 58). При цьому автор не врахував особливостей природно-історичного, соціально-економічного, геополітичного та інших факторів національного розвитку.

4. У другому розділі автором було здійснено вибірку країн за індексом економічної свободи за 2017 рік (с. 105). Автору потрібно було б аргументувати, які саме сучасні особливості не дозволили Україні зайняти більш високе положення.

5. Автором зазначено, що структура економіки і експорту України залежить від зовнішньої кон'юнктурної, а також від внутрішньополітичної ситуації (с. 169). На жаль автор не зосередив своєї уваги на розкритті взаємозв'язку між ввезенням і вивезенням капіталу з країни.

Загальний висновок.

1. Дисертаційна робота Полєннікова Михайла Олександровича «Формування державної стратегії соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на вельми актуальну тему. Вона містить теоретичні та методичні засади, розробки науково-практичних рекомендацій щодо формування державної стратегії соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки. Рівень проведених досліджень та їх практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.

2. Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Полєннікова Михайла Олександровича «Формування державної стратегії соціально орієнтованого економічного розвитку національної економіки» відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття

наукового ступеня кандидата економічних наук, та відповідає Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. за № 567 зі змінами та доповненнями, а її автор – Поленніков Михайло Олександрович - заслугоує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,

завідувач кафедри фінансів,

банківської та страхової справи

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія

управління персоналом»,

заслужений працівник освіти України

д.е.н., професор



О.І. Дацій

Приватне акціонерне товариство
 «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
 Власноручний підпис *О.І. Дацій*
СТВЕРДЖУЮ
 Відділ управління персоналом
 « 10 » _____ 2018 р.
 Підпис *О.І. Дацій*